

Mina erfarenheter av lektionsobservationer

Michael Rystad
Utvecklingsstrateg

SVEDALA KOMMUN

Syfte med observation
Verktyg som stöd
Trygghet och tillit
varvar teori med praktik

SVEDALA KOMMUN

Syfte med
observation

SVEDALA KOMMUN

Syfte

Min erfarenhet

~~Summativt syfte~~ men
med formativt inslag

Naverlönnskolan

Formativt syfte

Lektionsobservationer

Före besöket

1. Hur kan jag hjälpa dig?
2. Vad behöver jag veta före besöket?
3. Dina mål och förväntningar med lektionen?
4. Vad ska jag särskilt observera?
5. Är det någon jag särskilt ska uppmärksamma?

Efter besöket

- Hur gick det tycker du?
- Vad fick dig att uppleva det så?
- Vad minns du om ditt eget agerande och de strategier du valde?
- Hur stämde lektionen med dina förväntningar på den?
- Vad kan det finnas för orsaker till att det gick som det gjorde?
- Vill du höra mina synpunkter och observationer?

Område	Indikator: Läraren ...	Värde	Exempel: Läraren ...
2. Individanpassning, variation och utmaningar	5	... ser till att arbetet under lektionen är tankemässigt utvecklande	... ställer öppna frågor där svaret inte är givet ... ger eleverna möjlighet att tänka efter innan de yttar sig ... hjälper eleverna att utveckla sina utgångspunkter och argumentation med hjälp av uppföljande frågor ... använder sig endast undantagsvis av korta kontrollfrågor eller fråga-svarsskemen (dvs. IRF-skemen som inte gynnar elevernas förståelse och kunskapsutveckling) ... ger eleverna möjligheter att reflektera och problematisera ... ger eleverna uppgifter som stimulerar deras egen aktivitet ... ger eleverna stöd genom att visa på och låta dem utveckla olika lärandestrategier
	6	... anpassar undervisning till eleverna i gruppen	... tar sin utgångspunkt i elevernas erfarenheter och tidigare lärande ... låter eleverna arbeta i olika takt med uppgifter ... anpassar innehållet, t.ex. ämnesområde, svårighetsnivå, efter elevernas intressen och förutsättningar ... anpassar arbetsformer efter elevernas behov och intressen ... ger eleverna möjlighet att välja bland uppgifter med olika innehåll inom det aktuella kurskapsområdet ... ser till att eleverna får uppgifter som är utmanande utifrån deras förutsättningar
	7	... ser till att elever med behov av stöd under lektionen får stöd	... ger eleverna uppgifter "utan tak", dvs. av sådan art att eleverna på olika sätt kan fördjupa sig och aktivt arbeta med dem under hela den avsedda tiden
Sammanfattande värdering (skala 1-4)			
	8	... varierar undervisningen	... låter eleverna prova på olika arbetsätt och arbetsformer ... låter eleverna få arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra

"Vad vill vi få syn på med
våra lektionsobservationer?"

Elev? Lärare?

The black box

Läraren i klassrummet

Vad behöver eleverna?

Kvalitetens brännpunkt

undervisningspraxis

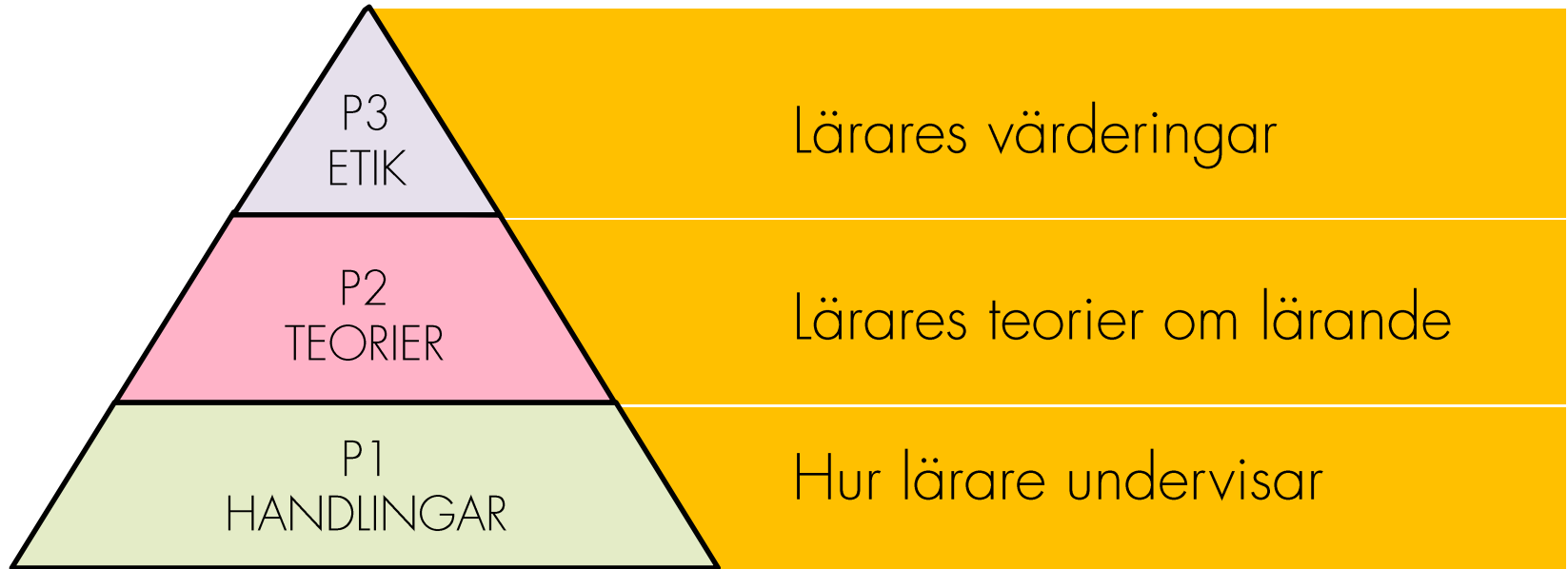
Lärares undervisningspraxis

“Vi planerar tillsammans och arbetar
på samma sätt med våra klasser!”

Praxistriangeln

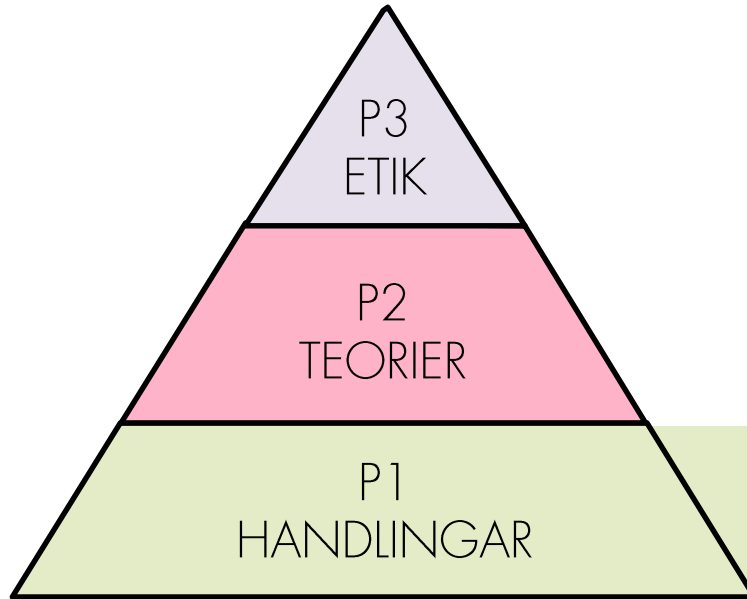
Olika nivåer av undervisning

Lärares undervisningspraxis

Praxistriangeln

Olika nivåer av undervisning

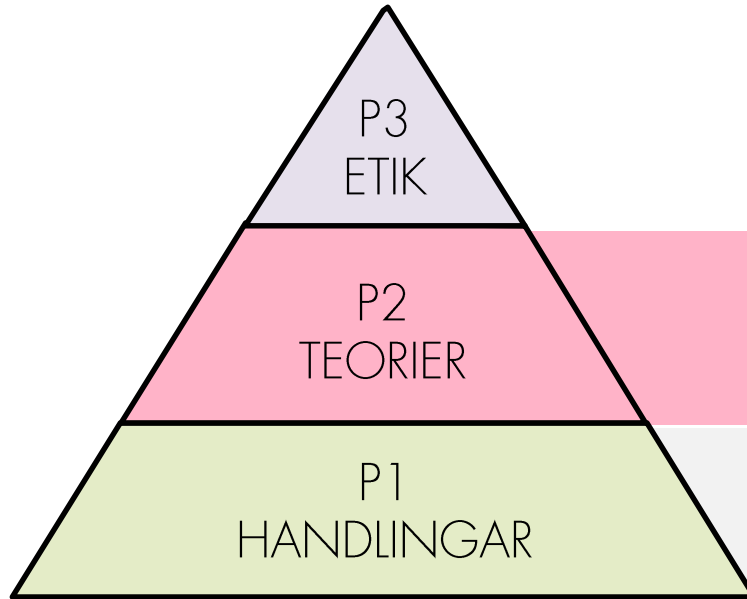

"Hur gör du när
eleverna kommer in?"

Hur lärare undervisar

Praxistriangeln

Olika nivåer av undervisning

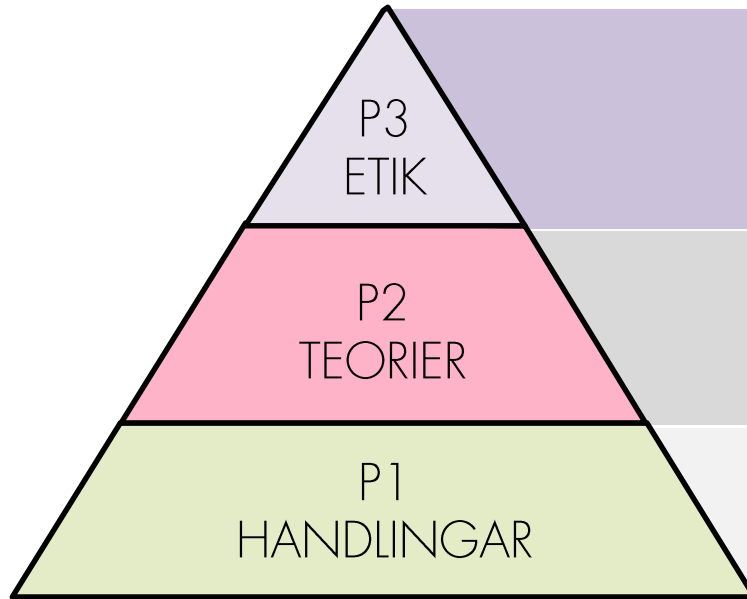
"Hur tänker du när du tar emot eleverna?"

Lärares teorier om lärande

Hur lärare undervisar

Praxistriangeln

Olika nivåer av undervisning

"Vad tycker du om att ta emot elever när de kommer?"

Lärares värderingar

Lärares teorier om lärande

Hur lärare undervisar

"Vi måste utgå
ifrån lärares
personliga och
autentiska teorier
när vi arbetar
med professionellt
lärande"

Lärares praxisteori

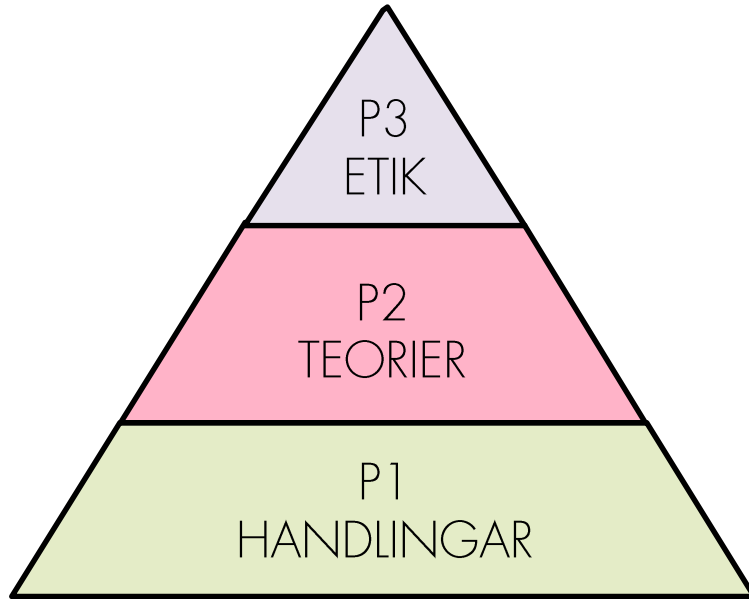
Lärares värderingar

Lärares teorier om lärande

Hur lärare undervisar

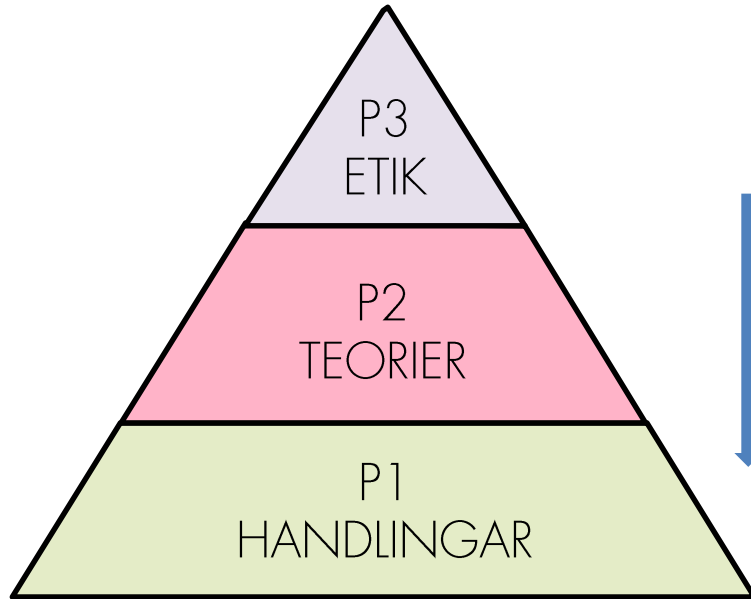
Praktisk yrkesteori – praxisteori

(Lauvås, Handal)

- De personliga teorier som en lärare har och som också syns i hennes praktik.
- Innehåller *inte* allt vi vet och kan om yrket, utan *endast de kunskaper och värderingar som vi använder oss av i vårt dagliga arbete*
- Utvecklas tidigt i livet, långt innan vi påbörjar en formell utbildning.
- Både teoribaserad (teoretiska kunskaper/insikter) och praxisbaserad (egna erfarenheter/kännedom om andras erfarenheter)

"En handling utifrån en praxisteori"

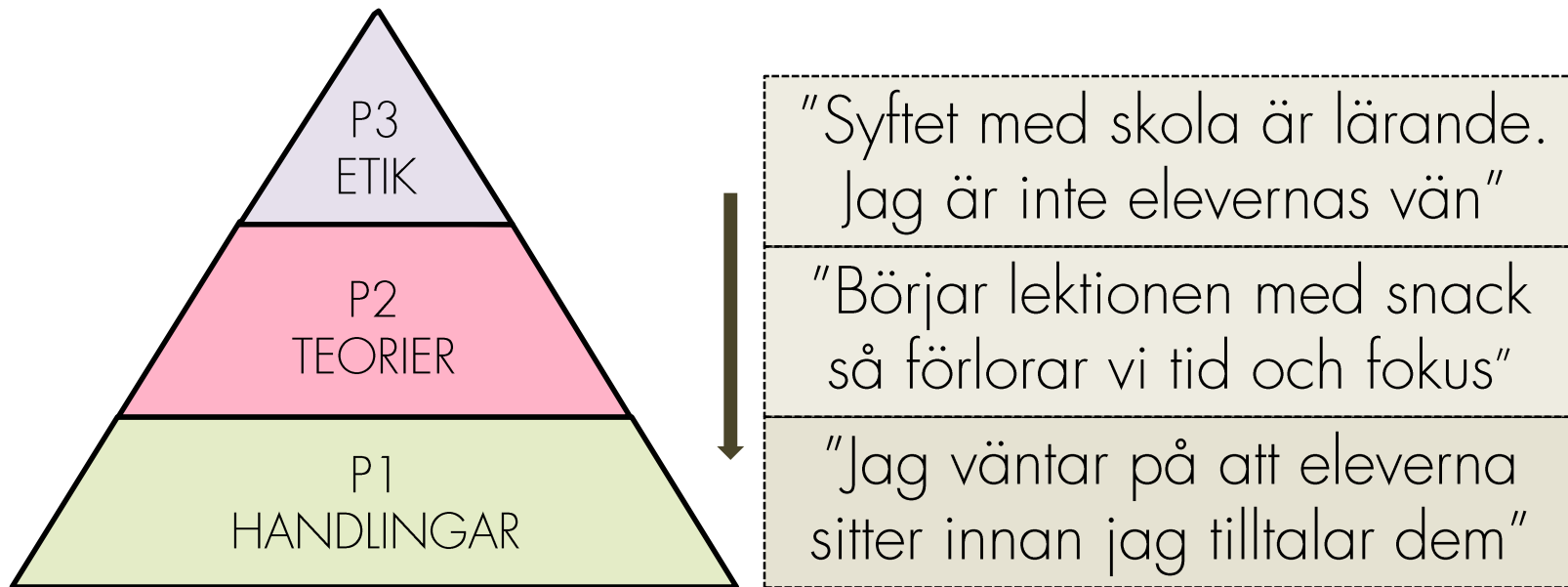

"Det är viktigt att behandla alla med respekt"

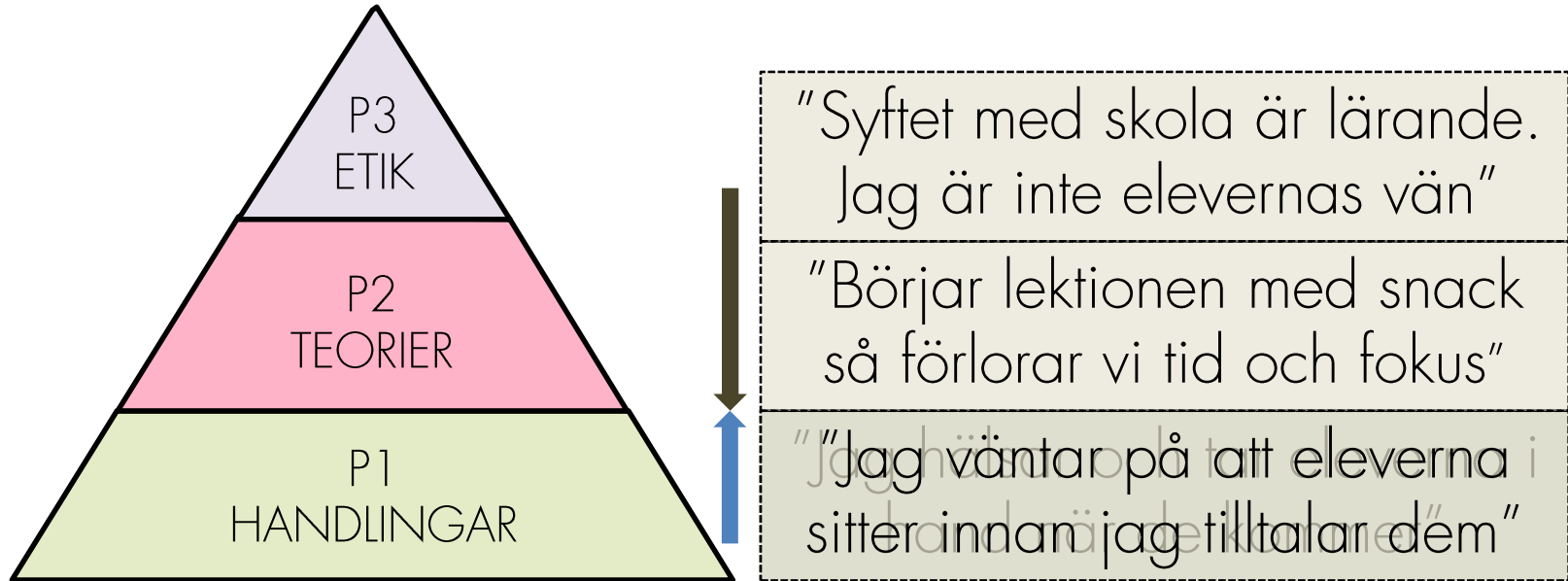
"Med respekt och relationer fångar jag elevernas intresse"

"Jag hälsar och tar eleverna i hand när de kommer"

"En handling utifrån en annan praxisteori"

"Konflikt mellan handling och praxisteori"

”Att utveckla samsyn innebär mer än
att vi gör lika i undervisningen”

Vad har du för teorier om lärande
som du tror syns i din undervisning?

Vilka handlingar står i konflikt
med din praxisteori?

Verktyg
som stöd

SVEDALA KOMMUN

Trygg start

Fysisk lärmiljö

Klassrum, matsal, korridorer, omklädningsrum, skolgård, toaletter, ljud- och ljusmiljö, synintryck, möbler och inredning.

Pedagogisk lärmiljö

Arbetsätt, metoder, struktur, tydlighet, flexibilitet, extra anpassningar, särskilt stöd, kompensatoriska hjälpmedel, digitala lärresurser, schema, bild- och teckenstöd.

Mitt fokus idag

Psykosocial lärmiljö

Värdegrund, socialt klimat, trygghet och gemenskap i skolan samt undervisningsgruppen, bemötande och relationer mellan lärare, övrig personal och elever.

lärande
engagemang
välbefinnande

Skolinspektionens observationsschema

Trygg, stödjande och uppmuntrande lärmiljö

+

Individanpassning, variation och utmaningar

+

Tydlighet i mål, innehåll och struktur

+

Uppföljning, återkoppling och reflektion över lärandet

+

1 Enstaka tillfällen

2 Till viss del

3 Till stor del

4 Genomsyrar
undervisningen

Trygg, stödjande och uppmuntrande lärmiljö

Område	Indikator: Läraren ...	Värde	Exempel: Läraren ...
Trygg, stödjande och uppmuntrande lärmiljö Sammanfattande värdering (skala 1-4):	1	... skapar en positiv atmosfär	... talar till eleverna på ett positivt sätt ... visar värme och empati mot alla elever ... skapar ett tillåtande klimat och strävar efter att eleverna ska känna sig trygga ... ser till att eleverna vågar ta risker och göra försök - misstag ses som tillfällen till lärande
	2	... bemöter eleverna med respekt	... lyssnar på vad eleverna har att säga, låter eleverna tala till punkt ... bemöter elevernas åsikter med intresse, allvar och respekt ... uppmuntrar eleverna att lyssna på varandras åsikter med intresse, allvar och respekt
	3	... har positiva förväntningar på eleverna och stöttar deras självtillit	... ger eleverna talutrymme och uppmuntrar dem att delta i samtal i grupp eller helklass ... ger positiv respons på elevernas inspel och ansträngningar ... uppmuntrar eleverna att göra sitt bästa och att våga sikta högre ... visar positiva förväntningar på elevernas förmåga ... värdesätter och visar respekt för alla elevers arbetsinsatser ... uppmärksammar på ett konstruktivt sätt elever som faller passiva eller oengagerade i olika aktiviteter
	4	... skapar motivation inför olika aktiviteter	... bidrar till positiva förväntningar, nyfikenhet, handlingsberedskap hos eleverna ... sätter in uppgifter i ett för eleven angeläget sammanhang ... anknäver till aktuella samhällsfrågor eller livet utanför skolan
	5	... upprätthåller studiero	... ingriper vid nedsättande uttryck mellan elever, negativa kommentarer, suckar, blickar etc. ... ser till att eleverna kan utföra sina arbetsuppgifter utan att störas av kamrater

Vad ser jag ofta?

+ Trygg, stödjande miljö

- Lärare som lägger tid på relationsbyggande samtal/frågor i början av lektionen
- Positivt tilltal, låta olika elever tala och låta dem prata till punkt
- Bekräftande återkoppling
- Sätter lektionen i sammanhang, antingen åt eleverna eller tillsammans med eleverna

- Beröm och bekräftelse

- Mycket av återkopplingen till eleverna är i form av berömmande ord "bra" eller bekräftelse "fortsätt så som du gör"

Individanpassning, variation och utmaningar

Område	Indikator: Läraren ...	Värde	Exempel: Läraren ...
2. Individanpassning, variation och utmaningar	5 ... ser till att arbetet under lektionen är tankemässigt utvecklande 		... ställer öppna frågor där svaret inte är givet ... ger eleverna möjlighet att tänka efter innan de yttrar sig ... hjälper eleverna att utveckla sina utsagor och argumentation med hjälp av uppföljande frågor ... använder sig endast undantagsvis av korta kontrollfrågor eller fråga-svarsmönster (dvs. IRE-mönster som inte gynnar elevernas förståelse och kunskapsutveckling) ... ger eleverna möjligheter att reflektera och problematisera ... ger eleverna uppgifter som stimulerar deras egen aktivitet ... ger eleverna stöd genom att visa på och låta dem utveckla olika lärandestrategier
	6 ... anpassar undervisning till eleverna i gruppen 		... tar sin utgångspunkt i elevernas erfarenheter och tidigare lärande ... låter eleverna arbeta i olika takt med uppgifter ... anpassar innehållet, t.ex. ämnesområde, svårighetsnivå, efter elevernas intressen och förutsättningar ... anpassar arbetsformer efter elevernas behov och intressen ... ger eleverna möjlighet att välja bland uppgifter med olika innehåll inom det aktuella kunskapsområdet ... ser till att eleverna får uppgifter som är utmanande utifrån deras förutsättningar ... ger eleverna uppgifter "utan tak", dvs. av sådan art att eleverna på olika sätt kan fördjupa sig och aktivt arbeta med dem under hela den avsatta tiden
	7 ... ser till att elever med behov av stöd under lektionen får sådant 		... ser till att eleverna får hjälp med sitt arbete under lektionen ... ger vid behov elever möjlighet att träna och ägna mer tid åt olika moment och aktiviteter ... ger eleverna tillgång till de lärvärtyg och hjälpmedel de behöver
	8 ... varierar undervisningen 		... låter eleverna prova på olika arbetssätt och arbetsformer ... låter eleverna få arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra ... skapar variation och balans mellan lärarledda genomgångar och elevaktivitet ... låter eleverna möta olika typer av medier i undervisningen, t.ex. IT.

Sammanfattande värdering (skala 1-4):

Vad ser jag ofta?

+ Strategier för lärande

- Eleverna får lära sig olika strategier för hur de ska hantera olika situationer, tex när de behöver hjälp eller för hur de ska ta sig an något
- Öppna uppgifter "utan tak"
- Tillgång till lärvärtyg och anpassningar

- Inte tankemässigt utmanande

- Undervisning i elevernas övningszon
- Svår undervisning då elever inte får lära sig hur de ska göra utan bara instrueras att göra
- Slutna frågor - korta svar
- Kort betänketid vid frågor
- Få utvecklande frågor
- Ibland variation men utan röd tråd

Tydlighet i mål, innehåll och struktur

Område	Indikator: Läraren ...	Värde	Exempel: Läraren ...
3. Tydlighet i mål, innehåll och struktur	9	... genomför en genomtänkt lektionsstart 	... välkomnar eleverna och gör en tydlig och intresseväckande lektionsstart ... anger målen för lektionen ... presenterar aktiviteterna som ska ske under lektionen och syftet med dessa ... sätter in lektionen i ett större sammanhang, gör en koppling till tidigare lektioner eller till andra ämnesområden
	10	... genomför en välstrukturerad lektion	... ger lektionen ett logiskt flöde där uppgifter tydligt hör ihop med inledande genomgångar och kunskapsmål ... skapar överblick och sammanhang ... skapar balans mellan lärarledda genomgångar och elevaktivitet ... ser till att eleverna har tydliga uppgifter och roller i gruppaktiviteter ... ser till att övergången mellan planerade aktiviteter genomförs utan att ordningen störs
	Kooperativt lärande		
	11	... ger tydliga beskrivningar, förklaringar och sammanfattningar	... förklarar hur enskilda moment och uppgifter hör ihop med lektionens övergripande kunskapsmål eller inledande genomgång ... använder ett språk eleverna förstår ... sammanfattar olika moment och gör klart för sig att alla elever förstår ... skapar en balans mellan mer avancerade uttryck och mer vardagsnära språk, mellan abstrakt och konkret ... använder olika hjälpmedel och/eller exempel från vardagslivet för att förtydliga ... bryter vid behov ned övergripande mål i hanterliga delmål
	12	... kontrollerar att eleverna förstått 	... ställer utvecklande frågor för att få en bild av elevernas förståelse ... låter någon elev inför hela klassen eller elever gruppvís summera kontentan ... går runt bland eleverna/grupperna för att fånga upp deras förståelse
Sammanfattande värdering (skala 1-4):	13	... gör ett tydligt sammanfattande lektionsslut 	... avslutar lektionen på ett planerat sätt ... gör en sammanfattning av lektionsinnehållet ... gör en anknytning till nästa lektion ... anknyter till något annat relevant sammanhang

Vad ser jag ofta?

+ Tydlig start och ofta variation

- Det är vanligt att eleverna får ta del av målen för lektionen och att innehållet presenteras
- Balans mellan lärarledda genomgångar och elevaktivitet

- Feedback på förståelse

- Saknar kanaler för den som inte vågar fråga
- Få utvecklande frågor för att få en bild av elevernas förståelse
- Enstaka elev får bekräfta alla elevers förståelse
- Avslutningar kan ske hastigt utan reflektion eller sammanfattning

Uppföljning, återkoppling och reflektion över lärandet

Område	Indikator: Läraren...	Värde	Exempel: Läraren...
4. Uppföljning, återkoppling och reflektion över lärandet	14 ... använder sig av formativ bedömning under lektionen		... följer upp hur eleverna arbetar med olika uppgifter och ger eleverna konstruktiv och uppgiftsorienterad feedback ... använder arbetsmetoder där elevernas arbeten redovisas och bearbetas vidare vid behov ... ger eleverna återkoppling om <i>vad</i> de behöver utveckla och <i>hur</i> de kan gå tillväga för att uppfylla kunskapskraven
	15 .. ger eleverna tillfälle att reflektera över undervisningen och sitt lärande i förhållande till kunskapskraven		... samtalar med eleverna, eller låter eleverna samtala, om vad som lärts i undervisningen ... samtalar med eleverna, eller låter eleverna samtala, om arbetsprocesserna ... låter eleverna utvärdera lektionens innehåll och form ... låter eleverna få träning i att själva reflektera över och utvärdera sitt lärande
Sammanfattande värdering: (Skala 1-4)			

Vad ser jag ofta?

+ Viss återkoppling sker

- Kamrater som lärresurser används ibland
- Bekräftelse och positiva tillrop

- Görande istället för lärande

- Återkoppling sker ofta på vad eleverna gör och inte för deras förståelse eller lärande
- Samtal och reflektion om elevernas lärande är ovanligt

Lektionsobservationer

Före besöket

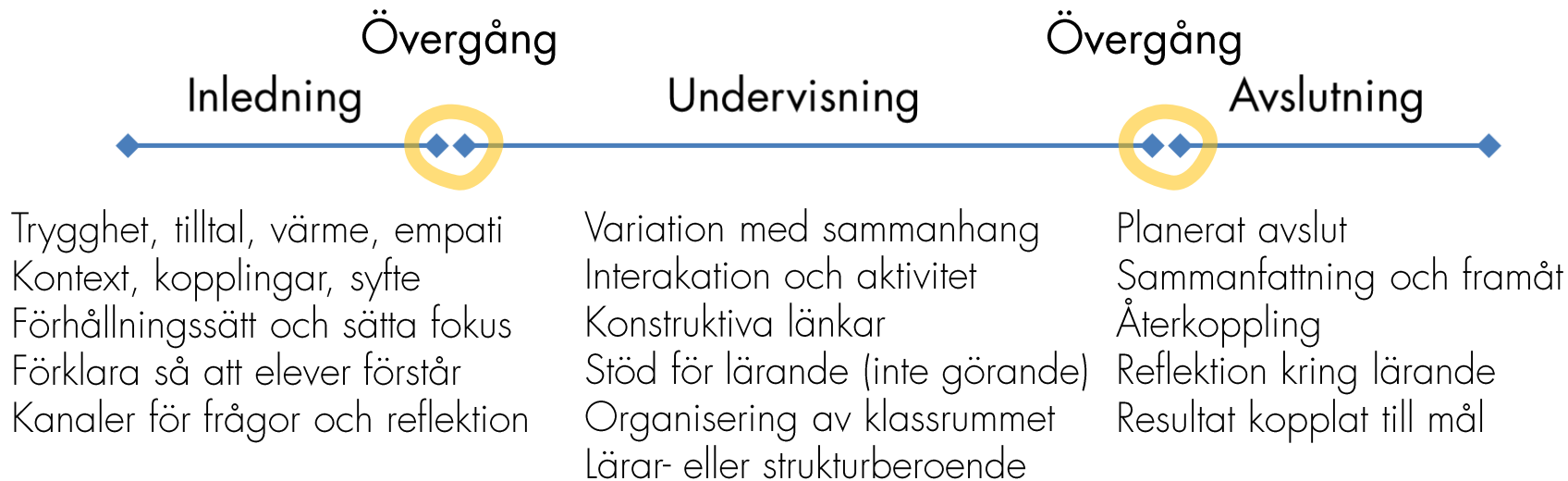
1. Hur kan jag hjälpa dig?
2. Vad behöver jag veta före besöket?
3. Dina mål och förväntningar med lektionen?
4. Vad ska jag särskilt observera?
5. Är det någon jag särskilt ska uppmärksamma?

Efter besöket

- Hur gick det tycker du?
- Vad fick dig att uppleva det så?
- Vad minns du om ditt eget agerande och de strategier du valde?
- Hur stämde lektionen med dina förväntningar på den?
- Vad kan det finnas för orsaker till att det gick som det gjorde?
- Vill du höra mina synpunkter och observationer?

"Klokt att avgränsa!"

Lektionens delar

"Hur gör jag för att dokumentera
mina observationer?"

Foto som stöd för minnet

Dubbellogg som stöd för observation

Undervisnings- handlingar

Skriv ned vad som hände
som stöd för minnet.

*När eleverna ska börja
arbeta efter genomgången
blir det ganska snackigt
och det tar tid innan
eleverna kommer igång.*

Tolkning och förståelse av händelsen. Ev fråga!

Hur tolkar jag handlingen?

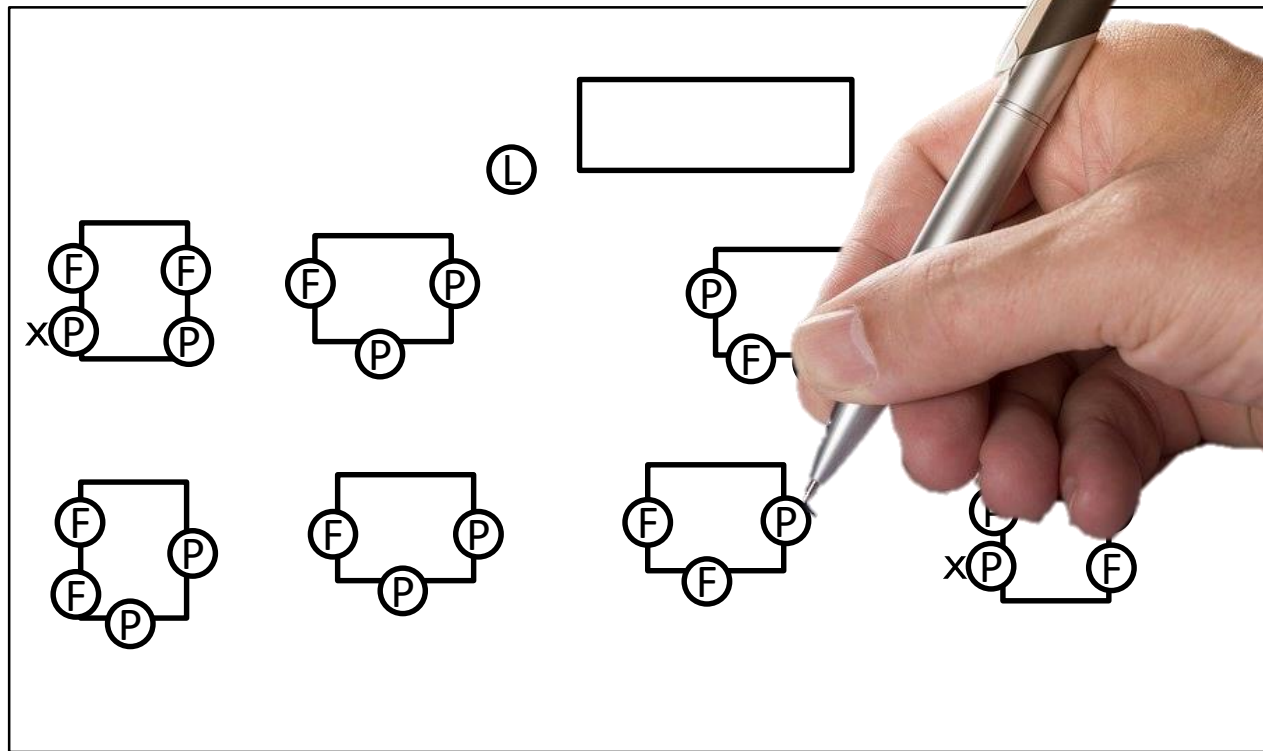
Vilka möjliga skäl tror jag
kan ligga bakom handlingen?

Vilka hypoteser har jag kopplat
till handlingen?

*Har lärare och elever inte
pratats om hur övergången ska
gå till i klassrummet?*

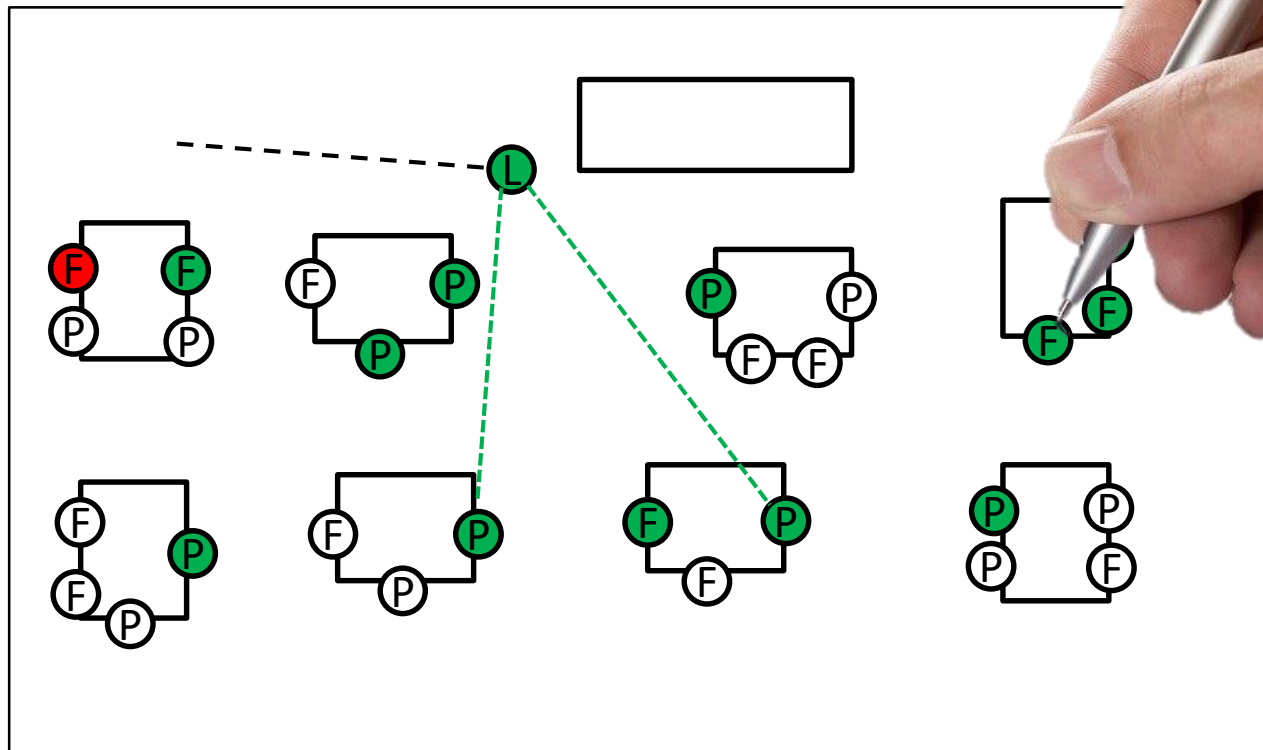
*Instruktionen var otydlig har
inte visat att de inte förstod?*

Hur tänkte du i övergången?

Snabbskiss av klassrummet!

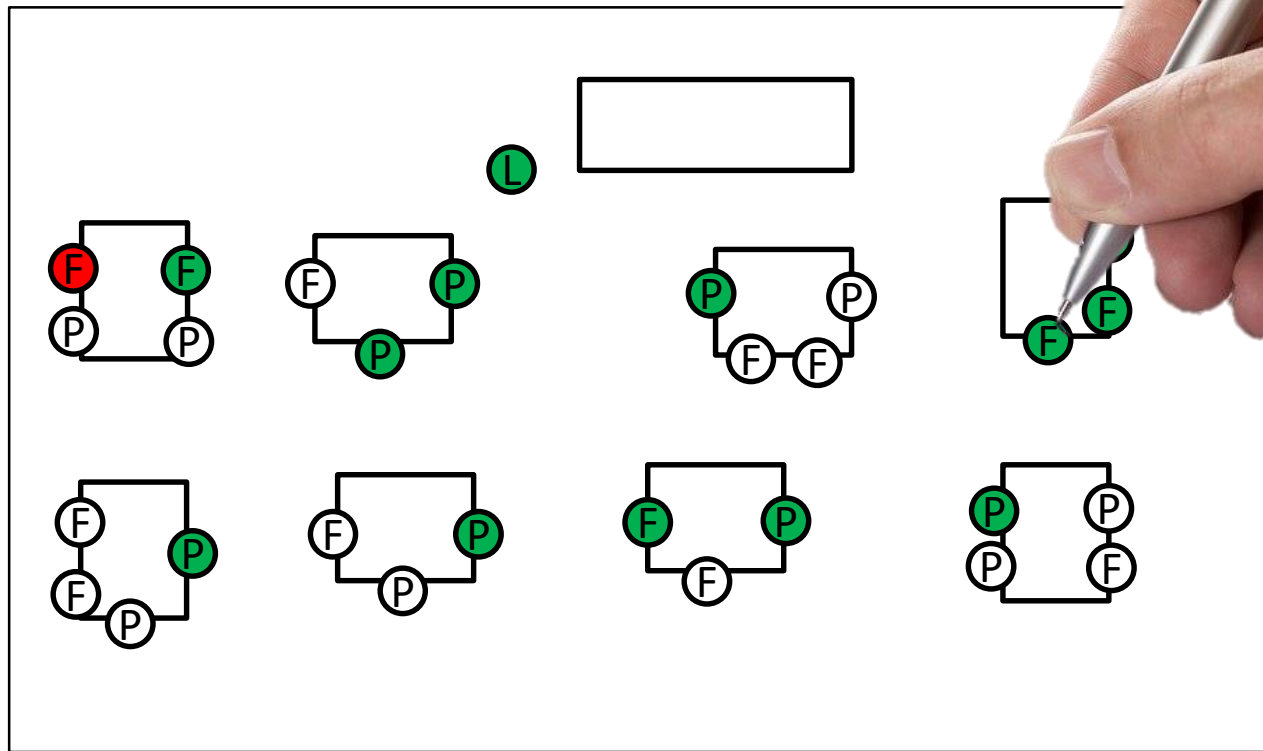
Möblering, pojkar (p) och flickor (f), elever i särskilda behov (x)

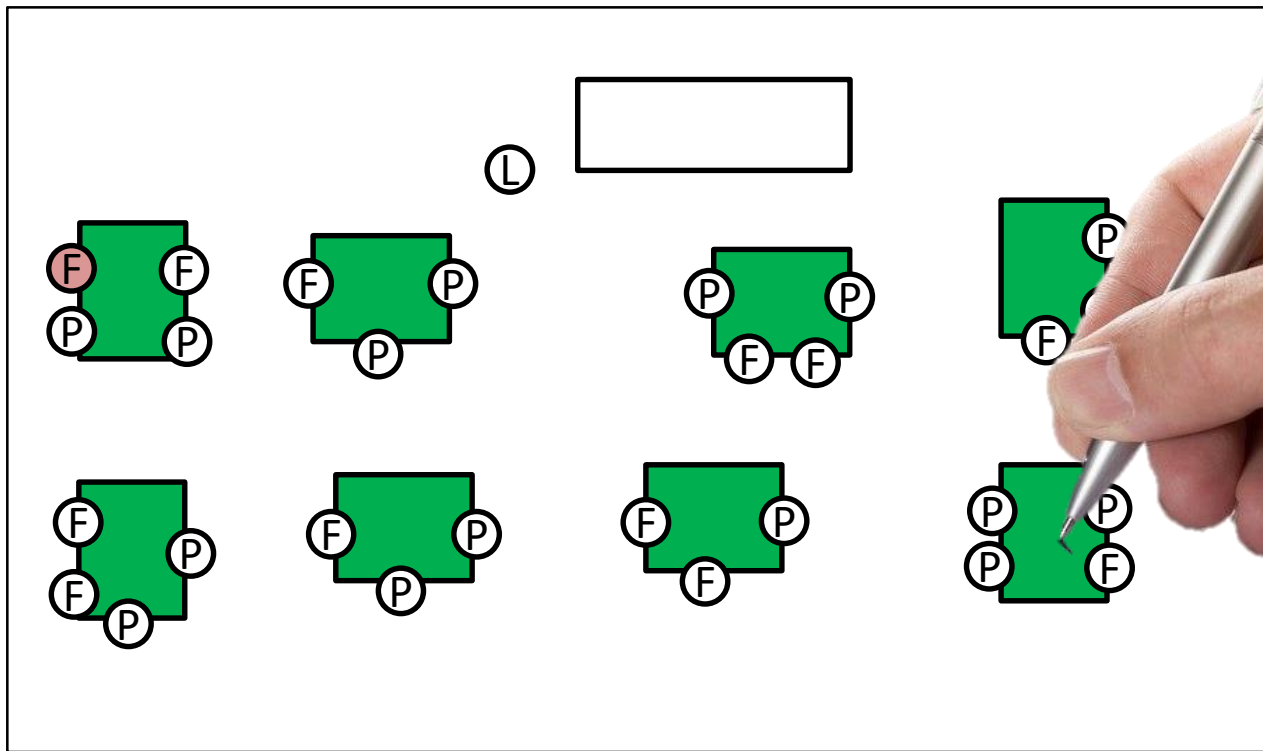
Markera vem som är aktiv, interaktioner, lärares/elevs rörelse.

Läraraktiv – lärarpassiv undervisning.

Elevaktiv – elevpassiv undervisning.

Elevpassiv helklassundervisning tex läraren arbetar mer än eleverna.
Möjligt för eleverna att inte följa med.

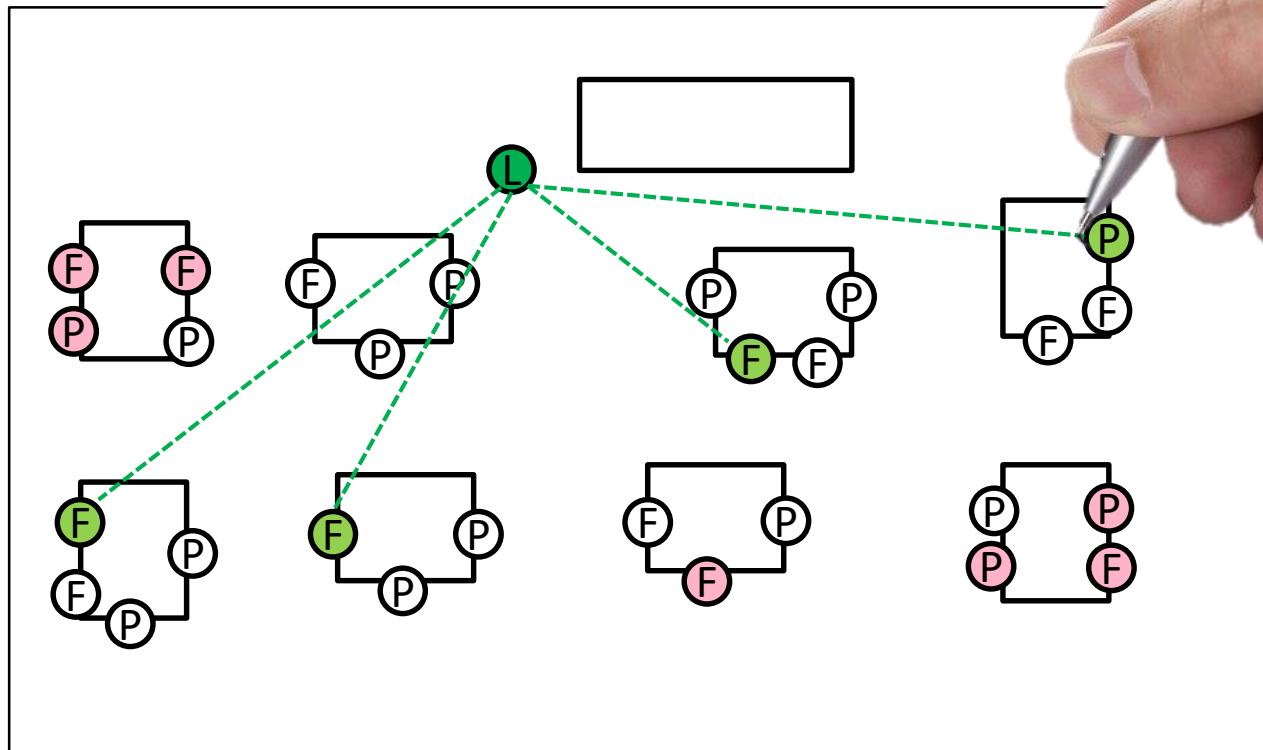
Elevaktiv helklassundervisning tex EPA, parsamtal, grupparbete,

Lärarakтив handledning

- Hur ska eleverna arbeta

Lärarpassiv handledning

- Eleverna lämnas åt sitt öde

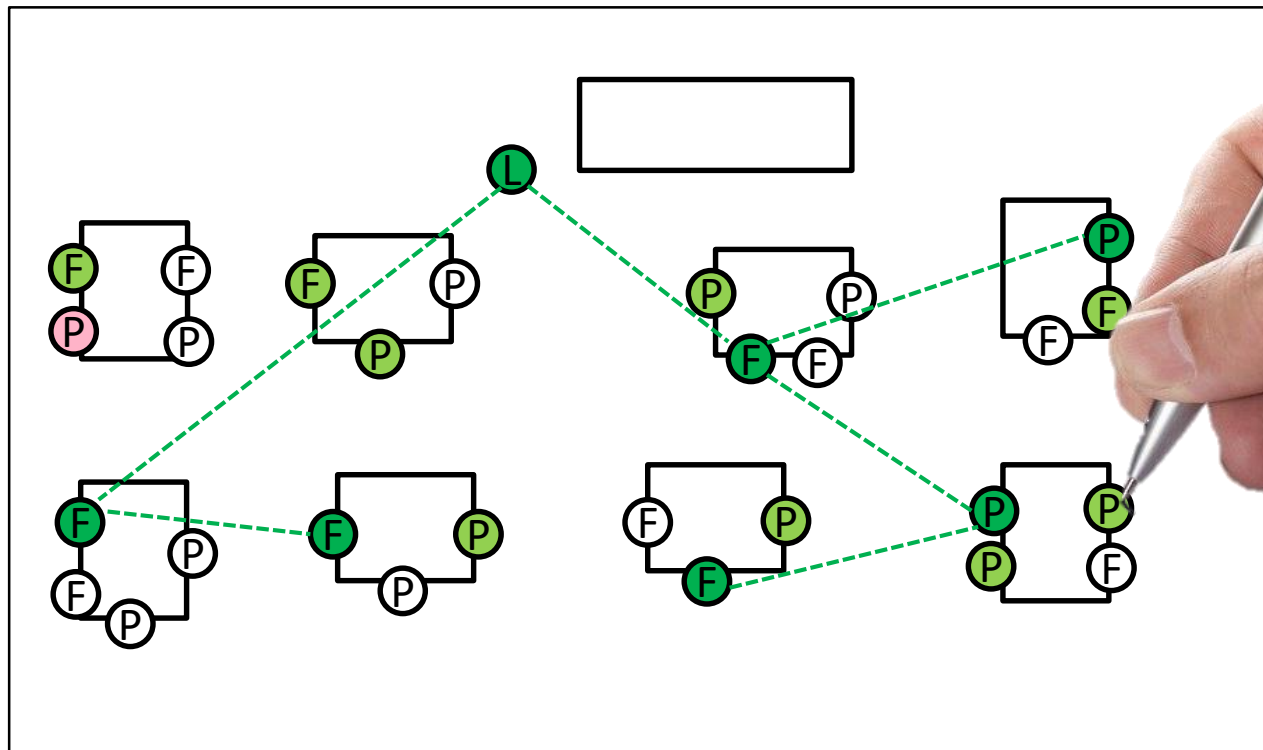

"Ping-pong"

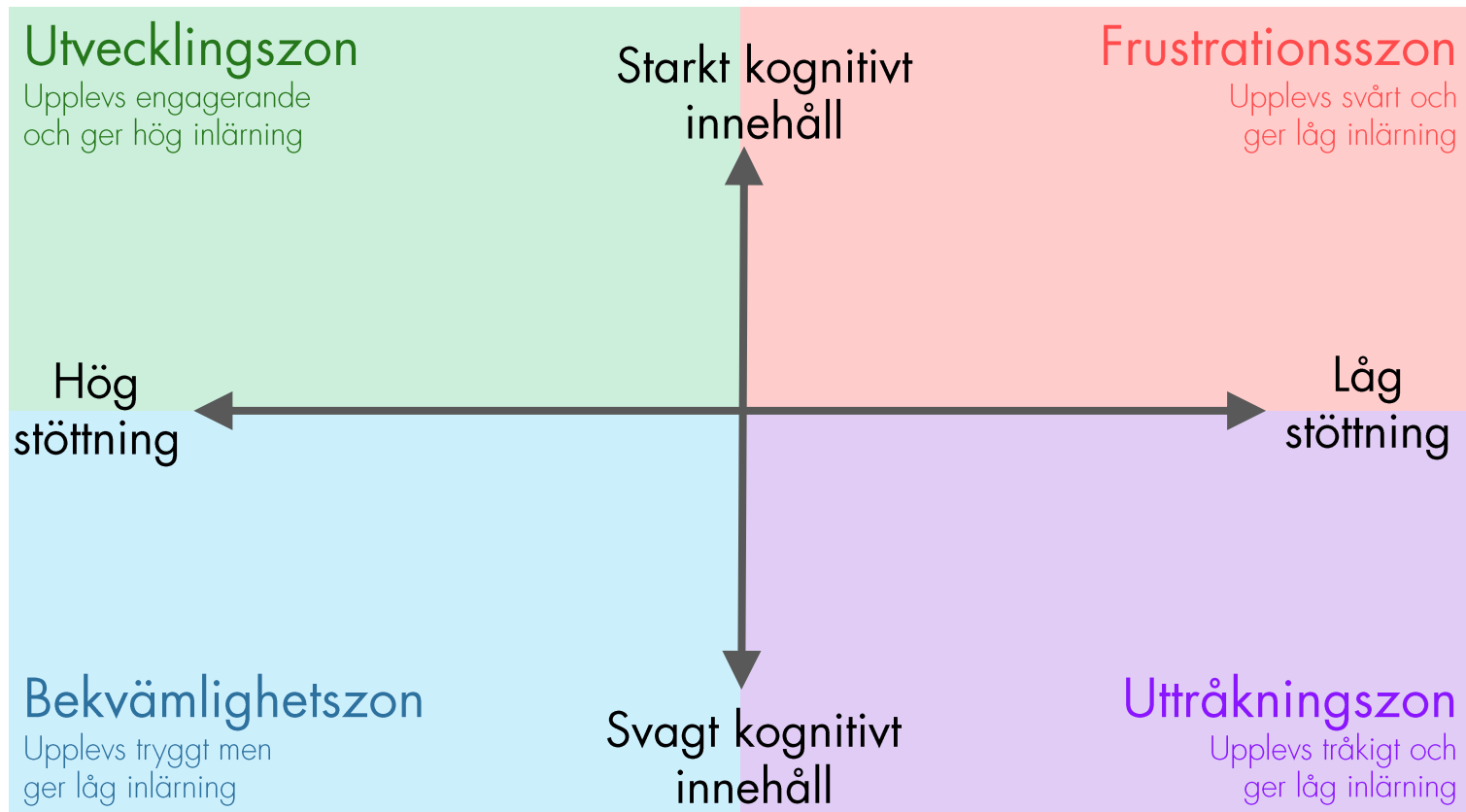
Initiate – Respons – Evaluate (IRE)

Fråga – svar – värdering

Kort betänketid

"Basket" Lärare ställer öppna frågor, elever svarar, andra elever reagerar på varandras svar eller ställer nya frågor. EPA eller annan möjlighet att tänka efter innan diskussion.

Läraren arbetar med öppna frågor och innehållet är utmanande för eleverna. Eleverna får tydligt stöd för att ta sig an utmaningarna. Eleverna är engagerade och fokuserar på lärande.

**Starkt kognitivt
innehåll**

Läraren ger eleverna svåra och utmanande uppgifter. Instruktioner och stöd för arbetet är otillräckligt och eleverna lämnas att ta sig an utmaningarna själva. Eleverna blir frustrerade och upplever innehållet som svårt utan att vara stimulerande.

**Hög
stöttning**

**Låg
stöttning**

Undervisningen sker på en nivå som eleverna behärskar. Eleverna får mycket stöd och hjälp och innehållet är på en låg nivå som alla klarar. Eleverna trivs men de stimuleras inte.

**Svagt kognitivt
innehåll**

Undervisningen sker på en låg nivå, med fylleriövningar eller annat görande. Eleverna får och behöver inget stöd för att ta sig an uppgifterna. Eleverna blir uttråkade.

Anpassa fyrfältare för att avgränsa och djupdyka

+ Beröm och bekräftande, mindre professionell feedback -	+ Professionell framåtsyftande konkret feedback -	
	B/P II	B/p III II
	b/P IIII	b/p III

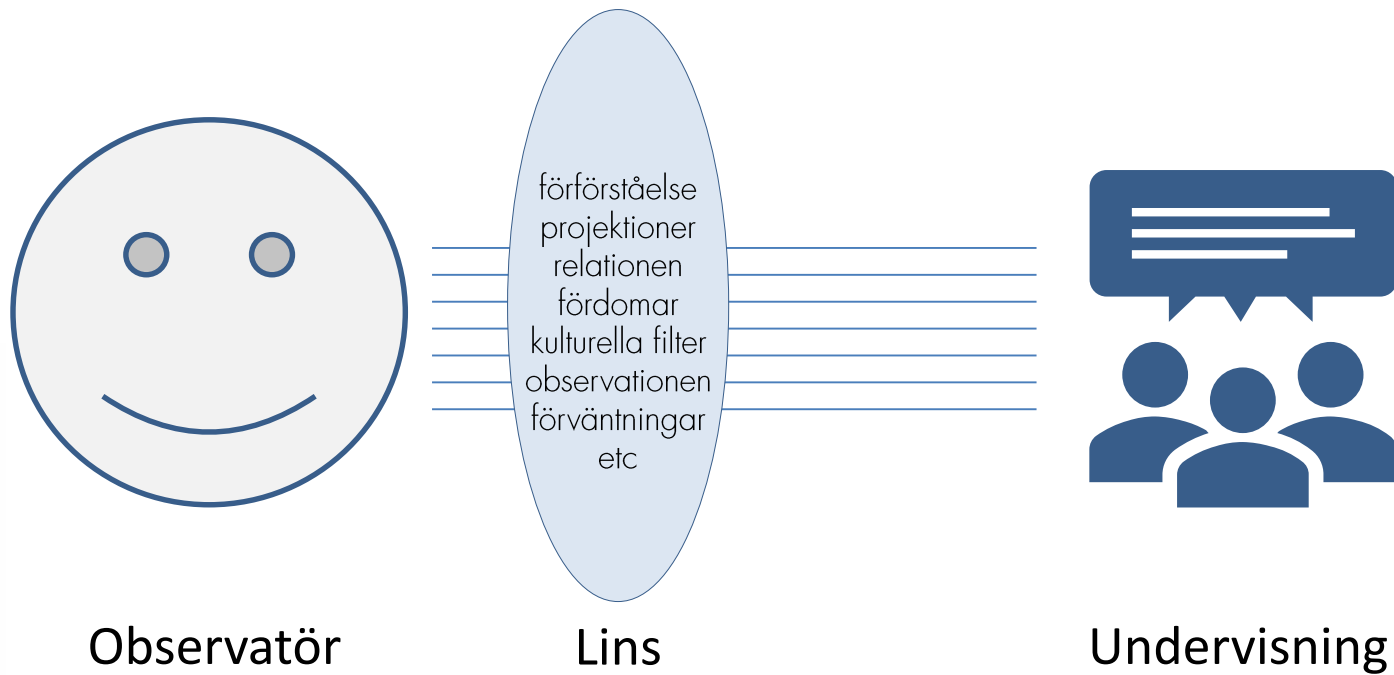
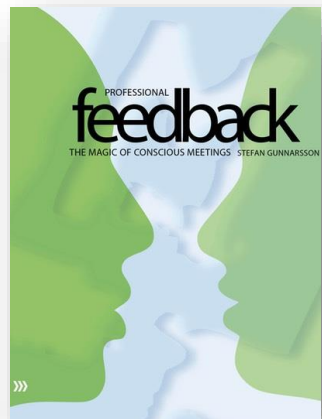
Reflektera över verktyg och modeller.
Vilka skulle du vilja prova?

Trygghet
och tillit

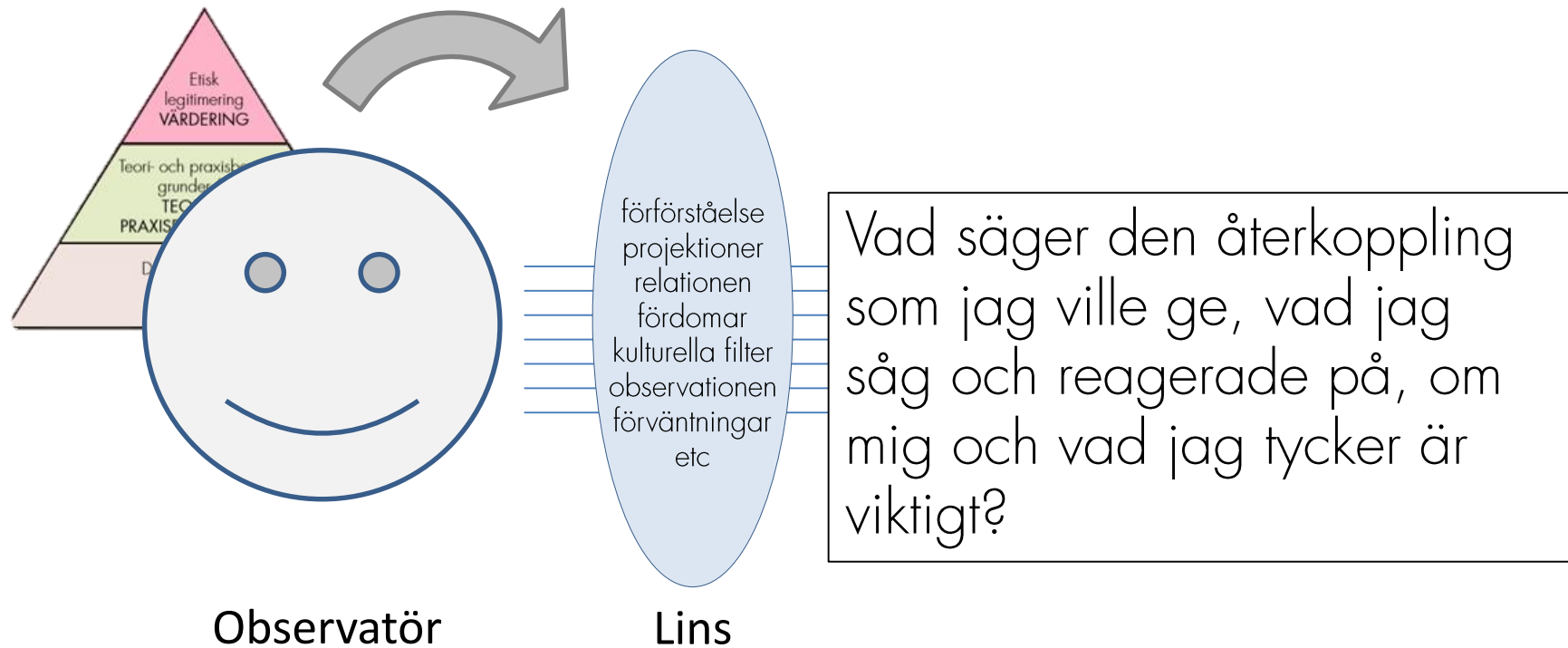
SVEDALA KOMMUN

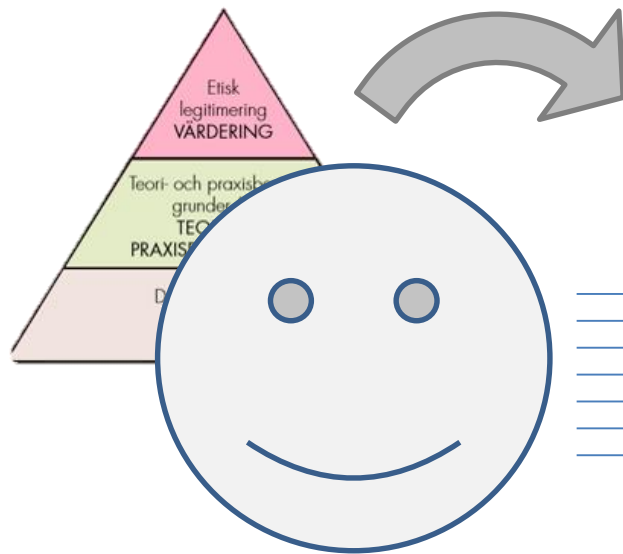
"När jag säger något om din undervisningspraxis säger jag något om min egen praxisteori"

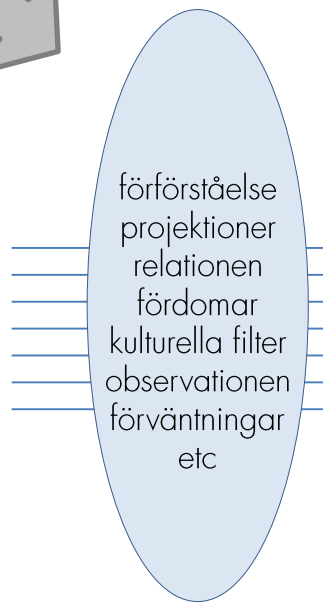
Källa:

Professionell feedback, medvetna mötens magi
av Stefan Gunnarsson

Observatör

Lins

- "Vänd dig mot eleverna när de kommer in"
- "Låt dem arbeta självständigt med uppgiften"
- "Varför börjar du inte med en EPA?"
- "Sena elever får vänta utanför klassrummet"
- "Det var ganska stökigt i början"
- "Fick de ha anteckningar under provet?"
- "Börjar ni alltid lektionen på samma sätt?"

Att fundera över

Validitet och reliabilitet

- Tittar vi på det vi vill följa upp?
- Värde neutralt eller tolkningar. Kan vi lita på resultatet?
- Att titta på samma lärares undervisning vid flera tillfällen. Flera olika observatörer, olika tillfällen.

Avgränsning

- Lätt att gapa över för mycket
- Ägna mycket tid till reflektion
- Ägna gärna tid åt detaljer tex övergångar

Etik och integritet

- Professionalitet. Utsatthet att känna sig granskad - respekt och tillit
- Vem äger "observationen"?
- Att bli observerad som elev

Hur kan du göra för att både skapa trygghet samtidigt som du bidrar till din kollegas utveckling?

Kvutis.se

Kvalitet och utveckling i Svedala kommun

SVEDALA KOMMUN